

КОБАЛЬТИ ІРИНИ ВЕШТАК-ОСТРОМЕНСЬКОЇ
COBALTS BY IRYNA VESHTAK-OSTROMENSKA

УДК 7.071.1:7.036(477)

DOI: 10.31500/2309-7752.21.2025.358626

Ольга Петрова

Доктор філософських наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу теорії та історії культури
Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України,
почесний академік НАМ України,
заслужений діяч мистецтв України

e-mail: om_petrova@ukr.net

Olga Petrova

D.Sc in Philosophy, Professor,
Chief Researcher,
Department of Theory and History of Culture,
Modern Art Research Institute
of the National Academy of Arts of Ukraine,
Honorary Academician of the NAA of Ukraine,
Honoured Art Worker of Ukraine

orcid.org/0000-0002-5573-4648

Анотація. У статті вперше простежено сучасну творчість майстрині Ірини Вештак-Остроменської з погляду на художню еволюцію особистості — від перших кроків у мистецтві до створення серії розписів по фарфору «Кобальт». Показано шлях художниці від студіювання скульптури й графіки до професійної роботи як акварелістки та у царині плаката, а також — на новому творчому етапі — повернення до скульптури. Продемонстровано еволюцію художньої мови від конкретно-предметної до узагальнено-метафоричної. Аналіз творчого доробку майстрині, відомої як в Україні, так і за кордоном, здійснено у межах біографічного методу в поєднанні з аналітичним розглядом художнього результату у творах 2000–2025 років. Підкреслено, що на формування її мистецької особистості вплинули обставини дитинства, зокрема драматична історія життя її батька, його моральні принципи та любов до музики. Досліджено творчий діалог художниці як із фольклорним мистецтвом України, так і з класичним та модерним мистецтвом і музичною культурою Італії. Висвітлено формально-структурну основу у скульптурних роботах та у циклі розписів по фарфору «Кобальт» (2025), де особливо проявлено еволюцію творчого методу (способу мислення та використання пластичної форми) — від сюжетної визначеності до роботи за принципами «відкритого твору» (знаковість, невербальність, провокативність).

Ключові слова: творчість Ірини Вештак-Остроменської, образи дитинства, скульптура, музика, акварель, плакат, сюжетні композиції, символи-знаки, нефігуратив, відкритий твір.

Постановка проблеми. У монографічній статті, темою якої є творчий шлях та художня еволюція змістів і пластичної мови Ірини Вештак-Остроменської, вперше простежено причинно-наслідкову обумовленість формування її мистецьких преференцій обставинами дитинства, зокрема образом батька художниці. Основою мистецтвознавчої розвідки є інтерв'ю, яке авторка статті взяла у мисткині. У ньому поетапно висвітлено еволюцію творчого шляху від 1980-х років до сьогодення. Авторку статті цікавили процес розвитку артистичної особистості, ключові етапи та акценти при зверненні мисткині до різних жанрів і професійних мистецьких технік (акварелі, плакату, скульптури). Це, своєю чергою, дало змогу простежити трансформацію художніх способів вислову (художньої мови) у межах єдиного життєвого та творчого процесу. Інтерв'ю та інформація, отримана у співбесіді з мисткинею, дозволили привідкрити найінтимніші щаблі її художнього переживання, тобто увійти до «внутрішнього

ландшафту» особистості. Інтерв'ю забезпечило об'єктивність аналізу творчого феномену і дало змогу уникнути довільного трактування художнього шляху та еволюції творчого процесу мисткині. Отримана інформація, поряд з аналізом еволюції творів мисткині, сприяла відкриттю духовних горизонтів Ірини Вештак-Остроменської — передусім її суб'єктивного бачення та його трансформації у пластичні твори.

Мета статті — здійснити розвідку-дослідження художньої еволюції Ірини Вештак-Остроменської та її творчого доробку й висвітлити світоглядні та художні засади серії її робіт «Кобальт».

Виклад основного матеріалу. Образ саду, який виплекало подружжя Ірини та Володимира Вештаків, органічно входить в їхні майстерні та живе там, влітаючись кольорами й ритмами в екстраординарний нефігуратив Володимира та у багатогранну творчість Ірини. Кольори саду відбиваються в акварельних палітрах, оживають там звивистими патьоками та плямами фарбників. Сад-майстерня, дім-сад. Все це разом — Едем, де твориться краса та живе радість творчості.

У 2022 році, коли на Україну насунулося жахіття великої війни, дочка Вештаків категорично наказала батькам приїхати до неї в Італію. Але вони не уявляли себе поза працею. Інтенсивна робота обох продовжилась у гостинній оселі. Було придбано невеличку муфельну пічку й Ірина розпочала роботу над інноваційним проектом із шамоту — серією декоративно прикрашених жіночих образів.

Завершився трагічний 2022 рік, але війна триває... Київський дім-сад ностальгійно покликав митців додому. Ірина Вештак-Остроменська не знає туги за Італією, на відміну від більшості з нас. Потрапляючи до країни античності, ренесансу та бароко, занурюючись у цю матеріалізовану історію мистецтва на площах і музеях країни, ми відчуваємо цю зустріч як першу та останню, як неповторну. Власну радість короткого побачення з Італією, причетності до її краси отруює передчуття суму за країною, в якій мистецьких шедеврів більше за людиність. Ірина за Італією не сумує, бо там є дім, де вона завжди буде жаданим гостем. Тому її художні рефлексії, втілені у «постіталійських» скульптурних образах, випромінюють радість та стилістичну близькість до італійського бароко. У цьому проекті жіночі образи декоровано неймовірної краси тюрбанами з птахами, рослинними елементами, квітами та навіть кінськими головами. Цей вигаданий світ — рідня венеційському карнавалу та творчий спогад художниці про «епоху машкари» та про *commedia dell'arte*. В пластичних рішеннях майстрині XXI століття оживає діалог із культурою часів нестримної творчості Лоренцо Берніні та Франческо Борроміні. Упевненою рукою Ірини Вештак-Остроменської створено фантазійний світ, який комусь може нагадати рослинні композиції химерного майстра Джузеппе Арчімбольдо, але без його сумнівато-сюрреалістичної символіки. Також на «екрані пам'яті» виникають грандіозні перуки на головах придворних панн XVIII століття, а може, й театральні ескізи Олександра Тишлера.

Аналогічною є серія робіт Ірини «Чайники». Її було задумано до повномасштабної війни, у 2021 році, як образ спокою та родинного затишку. Війна, нагло втрутившись у побут кожної родини, спонукала авторку трансформувати творчий задум. На кришках чайників з'явилися декоративні (дуже розвинені) надбудови з досить тривожною символікою — кінською головою, потрощеною іграшкою, стривоженим птахом, іншими. «Символізм, — каже Ірина, — властивий моему мисленню ще від років роботи в жанрі плаката». Тривожна символіка вочевидь прочитується в оздобі «Кримського чайника» з малюнком ґратів, але й з образом птаха як знаком волелюбності кримськотатарського народу. Декоративні кришки-навершя в цій серії виглядають переобтяженими як для речі функціонального призначення. Капризи рокайлю та вибагливості стилю бароко подаровано сучасному мистецтву у спільному проекті «Свідчення. Молитви» Ірини Вештак-Остроменської та Володимира Вештака. Його кияни побачили в Національному музеї «Київська картинна галерея» у лютому-березні 2025 року [1].

Але час будь-якої виставки швидко минає, і персонажі Ірини Остроменської, повернувшись до майстерні, здається, шепечуться, згадуючи захоплені відгуки глядачів. А може, це шелестить листя саду? На полицях та на підвіконні працюючі вкотре відроджуються «театр масок» і, здається, пахне пудрою, парфумами й воском свічок... та звучить музика Доменіко Скарлатті. Звуки клавикорда наповнюють простір майстерні.

Все, що привносить в мистецтво Ірина Вештак-Остроменська, пронизано музикою. Вона у крові мисткині генетично, так само як і творча рішучість та завзяття. Всі ми родом із дитинства. Музична чутливість Ірини, якою вона наділяє все, що йде у світ з її рук, — подарунок від батька з його майже химерною долею.

Київ 1941 року захоплено ворогом... Хлопчисько чотирнадцяти років, загубивши у воєнній колотнечі батьків, опинився на вулиці з повною невизначеністю подальшого життя. Дитину прихистили київські підпільники, тим більше що хлопець з інтелігентної родини розмовляв німецькою мовою. Його активно використовували партизани у русі опору. Війна для хлопця продовжилась у загоні Семена Ковпака, з військом якого юнак дійшов до Берліна. Він прийняв у душу пекло війни, але подолав її в собі. Очевидно, треба мати міцну моральну основу та неабияку силу характеру, щоб відбутись як особистість серед бруду і жахів 1941–1945 років.

А потім розпочалося доросле життя — школа, пошук професії, переїзди з одного міста до іншого, навчання у Львівському університеті (на одному курсі з Дмитром Павличком), аспірантура, захист дисертації з теми музичного виховання молоді. Ірина, яка жила з батьком до завершення десятого класу школи, увібрала у свідомість та в підсвідомість атмосферу музики, яка звучала в домі повсякчас. Вона пам'ятає батькову колекцію платівок із класичного репертуару. Таким було підґрунтя поетичного та водночас пластичного і мужнього характеру Ірини. Батькова впевненість у власних силах передалася їй уповні.

Художньо-освітня сходиною Ірини було навчання в Художньо-промисловому технікумі (нині Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука) на відділенні скульптури. Першому творчому «коханню» Ірина віддана й до сьогодні. А тоді молода мисткиня з неспокойним характером шукає себе: рік працює та телебаченні у Кишиневі, але швидко повертається до Києва і в 1977 році поступає на факультет графіки Київського художнього інституту (тепер Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури). Їй радили обрати фах театрального художника, бо в її малюнках та композиціях було надміру декоративізму, експресії та образотворчих умовностей, не сумісних із «життеподібністю» нудного соцреалізму. Але Ірині пощастило навчатись у справжніх майстрів — Андрія Чебикіна та Василя Чебаніка, які відчували та шанували її індивідуальність. Після захисту диплома Ірина разом із Володимиром Вештаком, який став її чоловіком, зробили крутий професійний розворот, захопившись роботою в жанрі плаката. Саме тоді було відшліфовано її відчуття лаконічного та змістовного образу-знаку. До того ж плакатний жанр дозволяв умовність у мистецтві, свободу від банальної оповідальності. На початку 1990-х, у час політичного та соціального зламу, серед іншого, було ліквідовано такі установи, як «Політвидав України» та «Агітплакат». Художники залишилися без заробітку та з досить туманними перспективами... Саме тоді стала у пригоді спадкоємна риса в характері Ірини — знаходити сенс у незвичних обставинах.

Ще в ранньому юнацтві Ірину Остроменську причарувала техніка акварелі. У 1963 році десятикласницею дівчина відвідувала уроки художника Бориса Карафелова з живопису у школі робітничої молоді, що функціонувала у Вінниці. І до сьогодні майстриня зі вдячністю згадує навчителя з акварельного письма, яке він викладав за методом Сезанна (узагальнення спрощених форм). Відтоді й дотепер акварельний пейзажизм залишається однією з улюблених технік Ірини. Починаючи з 1990-го, під час перших виставок українських митців у США, куратором яких був Володимир Вештак, київські акварельні пейзажі Ірини Остроменської знайшли поціновувачів та місце у приватних колекціях у Каліфорнії. 1991 року визнання майстерності Ірини відбулося в Лос-Анджелесі. Всі роботи придбали любителі акварелі.

Американський художник Біл Ремідж, відвідавши 1992 року київську виставку «Найкращі твори випускників Художнього інституту», з розлогої експозиції виокремив академічну постановку Ірини Вештак-Остроменської за бездоганну техніку виконання.

Акварельна сторінка у творчому житті майстрині набула особливої виразності та колористичного збагачення після першої зустрічі з Венецією. «Це було колосальне враження, — каже Ірина, — просто приголомшливе... Я зрозуміла: моя акварель буде іншою, міцною і соковитою. Я навіть побачила, як по паперу повинна стікати фарба», — говорить вона в інтерв'ю. На виставках в Києві Ірина багато експонувала акварелі з італійськими сюжетами. Пізніше написала цілу виставку з архітектурою знаменитої київської вулиці Ярославів Вал.

Зустрічі з Венецією продовжуються. Нової енергії та творчого ентузіазму надає мерехтіння сріблясто-оливкової води Лагуни, відблиски сонячних променів на Гранд-каналі, віддзеркалення архітектури в ньому, сутінки вузьких вуличок із чорною та ультрамариною водою... Це свято відблисків, рефлексів, віддзеркалень знайде художнє життя не лише в акварелях, але й у серії розписних плиток сріблясто-синьої порцеляни. Їх було показано у проєкті «Кобальт. Cobalt» у київській галереї «Триптих Арт» у вересні 2025 року [2].

З розписними пластинами мисткиня експериментувала два роки поспіль, аж доки, сукупно, вони не об'єдналися в масштабні панно, зібрані з окремих елементів. На виставці було представлено структури з лаконічних знаків-символів (соняшник, птахи, квіти, листя, трави, інше). Дуже делікатно вирішено тему чуттєвості, навіть еротики. Особливо привабливають безсюжетні (нефігуративні) композиції, які активізують фантазію глядачів. Кобальтова панорама панно, по суті, є «відкритим твором» метамодерніста Ірини Вештак-Остроменської. Змісти «кобальтового світу» художниці комусь нагадають композиції українського килимарства або вишивки. Хтось, зачарований кобальтом, побачить сяяння готичних вітражів. Інші, як-от авторка цього тексту, відчують таємничі сутінки венеційських провулків. Привілей «відкритого твору» (термін ввів Умберто Еко) полягає у його метафориці та змістовній різновекторності. Твір такого типу спонукає вдумливого глядача до уявного діалогу з художнім світом автора [3]. Знаки-сюжети, а особливо колір і варіації фактур на порцеляні транслюють назовні душевний та духовний стан мисткині, її заглибленість у «колір філософів» (як визначив кобальт Василь Кандинський).

Експозиція «Кобальт. Cobalt» впритул наблизила Ірину Вештак-Остроменську до безсюжетних творів. А це вже «революція погляду» в інтуїтивному відчутті авторки. У такому «передчутті безпредметності», в матеріалі порцеляни з її відблисками та фактурами втілено «уявність» як «ознаку сутності». Вочевидь відбувається трансформація художнього мислення майстрині на її шляху до нових відкриттів у собі та в мистецтві.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу реконструювати художню еволюцію Ірини Вештак-Остроменської як послідовний і внутрішньо зумовлений процес трансформації образного мислення, пластичної мови та світоглядних орієнтирів. На підставі біографічного методу, підкріпленого аналізом творів, доведено, що формування художньої особистості Ірини Вештак-Остроменської у царині скульптури та графіки (акварель, плакат, розпис ангобами), а також її смакових преференцій значною мірою залежить від рефлексій мисткині на тему дитинства, її ранніх вражень. Закладена у юності моральна та естетична основи віддзеркалилась у зрілій творчості Ірини Вештак-Остроменської — у виборі творчих тем, жанрів, видів мистецтва та способів художнього вислову. Особливого значення набуває діалог художниці з українською фольклорною традицією та з культурою Італії, що актуалізується як в акварельних і скульптурних серіях, так і в циклі порцелянових панно «Кобальт. Cobalt».

У цьому проєкті окреслено якісно новий етап — перехід до принципів «відкритого твору», де знаковість, нефігуративність і багатовекторність інтерпретацій активізують співтворчість глядача. Кобальт постає як колірний доміант, а, разом із тим, як концептуальний маркер — носій філософського та емоційного змісту, що концентрує досвід попередніх творчих пошуків.

Ілюстрації

Іл. 1. Фрагмент експозиції «Свідчення. Молитви», 2025.

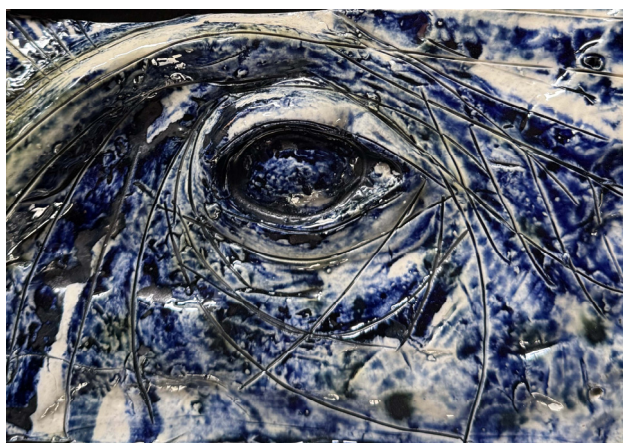
Іл. 2. Фрагмент експозиції «Кобальт. Cobalt», 2025.

Іл. 3. Ірина Вештак-Остроменська. «Прислухається»,
серія «Кінь» 2025, порцеляна, підполивний розпис.

Іл. 4. Ірина Вештак-Остроменська.
«Марко». 2018,
глиняна маса, полива.

Іл. 5. Ірина Вештак-Остроменська. «Погляд»,
серія «Кінь», деталь.
2026, порцеляна, підполивний розпис.

Іл. 6. Ірина Вештак-Остроменська. «Бароковий кінь».
2026, порцеляна, підполивний розпис.

Іл. 7. Ірина Вештак-Остроменська. «Лілія».
2025, порцеляна, підполивний розпис.

Література

1. Свідчення. Молитви. Ірина Вештак-Остроменська, Володимир Вештак. *Національний музей «Київська картинна галерея»*. Лютий 2025. URL : <https://knag.museum/index.php/uk/exhibitions-ua/past-2/174-svidcenna-molitvi-irina-vestak-ostromenska-volodimir-vestak> (дата звернення: 16.09.2025).
2. In Kyiv. Фоторепортаж із відкриття виставки Ірини Вештак-Остроменської у галереї «Триптих Арт». *Facebook*. 16.09.2025. URL : <https://www.facebook.com/Kyivtogo/posts/pfbid0gSobwCFiPzbzJF3CMg4AWuWZ41Rckix93qLv8UZbYvJQ2VKgz69vWQc91kKug2Nzl> (дата звернення: 17.09.2025).
3. Петрова О. Відкрита форма, її психологічні, цивілізаційні та естетичні засади у творах сучасних українських митців. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2024. Вип. 20 (1). С. 156–160. DOI : [https://doi.org/10.31500/1992-5514.20\(1\).2024.306925](https://doi.org/10.31500/1992-5514.20(1).2024.306925)

References

1. Svidchennia. Molytvy. Iryna Veshtak-Ostromenska, Volodymyr Veshtak [Testimonies. Prayers. Iryna Veshtak-Ostromenska, Volodymyr Veshtak]. (2025). *National Museum "Kyiv Art Gallery"*. <https://knag.museum/index.php/uk/exhibitions-ua/past-2/174-svidcenna-molitvi-irina-vestak-ostromenska-volodimir-vestak> [in Ukrainian].
2. In Kyiv. (2025, September 16). Fotoreportazh iz vidkryttia vystavky Iryny Veshtak-Ostromenskoï u halerei "Tryptykh Art" [Facebook post]. *Facebook*.

<https://www.facebook.com/Kyivtogo/posts/pfbid0gSobwCFiPzbzJF3CMg4AWuWZ41Rckix93qLv8UZbYvJQ2VKgz69vWQc91kKug2Nzl> [in Ukrainian].

3. Petrova, O. (2024). Vidkryta forma, yii psykholohichni, tsyvilizatsiini ta estetychni zasady u tvorakh suchasnykh ukrainskykh myttsiv [Open form and its psychological, civilizational, and aesthetic foundations in the works of contemporary Ukrainian artists]. *Artistic Culture. Topical Issues*, 20(1), 156–160. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.20\(1\).2024.306925](https://doi.org/10.31500/1992-5514.20(1).2024.306925) [in Ukrainian].

Olga Petrova

COBALTS BY IRYNA VESHTAK-OSTROMENSKA

Abstract. The article offers the first comprehensive examination of the contemporary oeuvre of the artist Iryna Veshtak-Ostromenska from the perspective of her artistic evolution as a creative personality—from her initial steps in art to the creation of the porcelain painting series “Cobalt.” It traces the artist’s trajectory from academic training in sculpture and graphic art to her professional practice as a watercolorist and poster designer, as well as her return to sculpture at a new stage of creative development. The evolution of her artistic language is demonstrated as a movement from concretely representational imagery toward generalized and metaphorical expression. The analysis of the artist’s body of work, recognized both in Ukraine and abroad, is conducted within the framework of the biographical method combined with an analytical examination of the artistic outcomes in works produced between 2000 and 2025. The study emphasizes the formative influence of her childhood circumstances, particularly the dramatic life story of her father, his moral principles, and his love of music. It explores the artist’s creative dialogue with Ukrainian folk art as well as with classical and modern art and the musical culture of Italy. The article highlights the formal and structural foundations of her sculptural works and of the porcelain painting cycle “Cobalt” (2025), where the evolution of her creative method—her mode of thinking and use of plastic form—is especially evident, moving from narrative determinacy toward the principles of the “open work” (signification, non-verbal expression, and provocativeness).

Keywords: the art of Iryna Veshtak-Ostromenska, childhood imagery, music, sculpture, watercolor, poster design, narrative compositions, symbolic signs, non-figurative art, open work.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2025.

Стаття прийнята до друку 11.10.2025.

Дата публікації: 20.12.2025.

© Ольга Петрова, 2025